

Leto I.

V Ljubljani, dne 2. junija 1934

Štev. 14.

Vojvodina v taboru Narodne stranke

Krasne manifestacije narodne sloge in edinosti — Novosadski shod je bil glasen opomin vladi, da vendar že prične reševati krizo med narodom — Jugoslovanska narodna stranka se je temeljito zasidrala med najširšimi plastmi naroda

Jugoslovanska narodna stranka je vsejala seme svoje ideje in svojega borbenega programa, ki vsebuje vse temeljne pravice, zahteve in želje vsega prebivalstva Jugoslavije, globoko v rodovitne brazde naroda in to zdravo seme je vzkalilo tako, kakor smo pričakovali, mnogokje pa je pokazalo celo znatno večje uspehe, kakor pa smo si jih smeli obetati z ozirom na razmere in na zlohotne ovire ter protiakcije naših nasprotnikov. Dosedanji krasni in nad vse razveseljivi uspehi našega pokreta nam vlivajo nov, silnejši pogum za nadaljevanje začetega dela in nas povsem potrjujejo, da smo na pravi, le dobri in napredku domovine ter naroda služeči poti, s katere ne bomo krenili niti za korak in bomo odločno vztrajali na njej do končne zmage, do dosege velikega skupnega cilja. Naš mogočen pohod v zarji nastopajočih boljših, lepših dni se izraža predvsem v mnogoštevilnih sestankih, konferencah, javnih shodih in zborovanjih v raznih večjih ali manjših krajih prav v vseh pokrajinah naše širne domovine, še bolj pa v ustanavljanju krajevnih in okrajnih organizacij Jugoslovanske narodne stranke, ki so preplavile že vso državo in obstojajo ter razveseljivo napredujejo skoraj v vseh občinah od Triglava do Vardarja in od Donave do sinjega Jadrana.

Mogočna vera v zmago in odrešenje pod praporom Jugoslovanske narodne stranke ter trdno zupanje v poštene, odločne in v nešteti borbah preizkušene voditelje nas podpirata v našem trdem delu in opravičujeta naše pričakovanje zmage in lepše bodočnosti.

Živahno naraščanje krajevnih organizacij v Vojvodini in silno zanimanje tamkajšnjega prebivalstva, v prvi vrsti kmečkih in delavskih slojev, za pozitivno udejstvovanje v javnem političnem življenju sta vzpodbudila vodstvo Jugoslovanske narodne stranke, da je sklicalo v nedeljo 27. maja

VELIK JAVEN SHOD V NOVEM SADU.

Napoved tega strankinega javnega zborovanja je izzvala v vsej Vojvodini veliko zanimanje in pripravljanje ljudstva za udeležbo. Kljub velikim skrbem, ki jih je povzročala za setev nad dva meseca trajajoča suša, ko ni padla na razsušeno, v žgočem solncu s širokimi, globokimi razpokami zevajočo zemljo niti kaplja blagodejnega dežja, so se naši vrli vojvodinski kmetje sestajali in med seboj živahno agitirali za solidarno udeležbo na zborovanju, kjer bodo poslušali iz oči v oči svoje prave voditelje in zagovornike svojih pravičnih teženj in zahtev. Iz njihovih ust so pričakovali po-

jasnitev svojega pravega položaja, razložitev programa svoje Jugoslovanske narodne stranke in tolažilne besede, ki naj jim vlijejo novega upanja v tolikokrat razočarana, prevarana in marsikje tudi že popolnoma obupana srca.

Veličasten shod Jugoslovanske narodne stranke v Bihacu

Gornja slika kaže posnetek z impozantnega javnega shoda v Bihacu (Bosna) dne 20. maja t. l., ki se ga je udeležilo nad 8.000 naših članov in somišljenikov

Sklep glavnega odbora Jugoslovanske narodne stranke in našega poslanskega Jugoslovanskega narodnega kluba, da se po svojih predstavnikih in članih udeležita novosadskega shoda, pa ni ostal osamljen. Tudi v raznih drugih pokrajinah je zavalovila želja naših članov in somišljenikov, da pohite med zavedne vojvodinske brate in pristaše ter jih s svojo navzočnostjo podpro v njihovem delu in stremljenju za zmago poštenja, svobode in pravičnosti. Iz vseh pokrajin z juga in severa ter z zapada in vzhoda države so vozili že v soboto vlaki v srce Vojvodine mnoge člane in pristaše naše stranke.

Nebo se je že pred večerom zagrnilo s težkimi, temnimi oblaki, iz katerih se je obetal izsušeni, razgreti in v pomanjkanju prepotrebne vlage pojemajoči zemlji, bogati žitnici naše domovine, izdaten nebeški blagoslov. Ljudstvo, ki je dolge tedne in mesece zaman prosilo nebo in prirejal procesije za dež, je dvignilo trudne, v neizmerni skrbi in obupu povešene glave kvišku in s svetlim, oživilnim pogledom pričakovalo rešitve. Bliski so preprezali nebo v vseh smereh, nad Donavo in Savo je završala hladna burja in nebeske zatvornice so se odprle na dolgo in široko. Žejna zemlja je pohlepno vsrkavala in pila prezaželeno moč, svoje poživljanje in novo moč.

V beograjskem savskem pristanišču je ležal, pritisnjen s svojim belim bokom ob izprani pomol, ponosni in popolnoma prenovljeni parnik »Jugoslovanske rečne plovbe«, noseč na sveže pleskanih ste-

nah poveljniškega stolpa ime velikega jugoslovanskega vojskovodje »Vojvode Mišića«. Na zoženi strelhi stolpa je v divjem vetru vihrala ponosna državna trobojnica, enake pa so bile izobešene tudi na obeh straneh palube in na kljunu ladje,

naš parnik, s stoterimi »borbaši« na krovu pristajal v novosadskem pristanišču, kjer so nas pričakovali Novosadčani in okoličani. Navdušenje in pozdravljanje z ladje in brega se je kmalu strnilo v veliko povorko, ki se je razvila po

stro sliki: črni in prstenorjavi suknjiči vojvodinskih, banaških, sremskih in šumadinskih kmetov so se mešali s svetlimi poletnimi oblekami meščanov in z belimi bluzami državnih uslužbencev, ki jih na zborovališče ni prignala službena dolžnost, temveč iskrena narodna zavednost — predstavil govornike in voditelje stranke.

Prvi je spregovoril, burno akklamiran, predsednik Jugoslovanske narodne stranke, preizkušeni borec za svobodo in narodni poslanec,

G. SVETISLAV HODJERA,

ki je v mirnem, le mestoma podarjanem in izredno stvarnem govoru izvajal v glavnem sledeče:

»Dragi bratje in tovariši!

Naj vas najprej iskreno pozdravim z našim pozdravom: »Živelj kralj, živelja borba!«

Naš današnji zbor je živ, neizbrisen dokaz naše moči in napredka v novosadskem okraju. Kljub silnemu dežju in neurju, kljub nasprotniškim nečastnim intrigam, da so s pomočjo raznih, javnosti odgovornih činiteljev odvrčali ljudstvo od udeležbe na shodu z zlagano pretvezo, češ, da se zbor sploh ne bo vršil, ste se zbrali v tako lepem številu in zastopane so po svojih odposlancih prav častno skoraj vse vasi in občine iz Vojvodine. Prav ta udeležba in veličina zborovanja sta neizpodbiten dokaz naše vzvišene bratske in tovariške solidarnosti. Nismo prišli med vas, ker bi to morali storiti, temveč smo prišli, ker smo zavezni člani skupne Jugoslovanske narodne stranke, ker smo zahrepeneli po vas in vi po nas.

Mi nismo umetno ustvarjena stranka, kakor je to vladna Nacionalna stranka. Mi živimo in napredujemo, dočim vladna JRKD rapidno propada in jo zapušča tudi že vsi oni, na katerih rameh je bila zgrajena. V narodu samem pa itak ni imela nobenih korenin in simpatij, najmanj pa kako stvarno podlago. Prišli smo, da vlijemo našemu zdravemu ljudstvu neomajno vero v vse dobro, v samega sebe in v lepšo skupno bodočnost.

V enem samem kratkem letu smo s pomočjo naroda iz vseh pokrajin države ustvarili v naši stranki mogočno, nesebično, pa skrajno borbeno in odločno zaščitnico vseh preganjanih in ubogih, prav v njihovih vrstah so nastali največji fanatiki našega pokreta. Krila naše stranke so se razmahnila čez vso državo. Pod njimi se zbira vse ljudstvo, ki je moralo občutiti na lastnih plečih vso »ljubezen« in »naklonjenost« vladne JRKD.

Danes so ti naši nasprotniki iz vrst JRKD izgubili popolnoma svojo glavo. S svojim nepremišljenim ravnanjem gazijo prav one zakone, ki so jih sami iznesli in

kjer je zastava nosila ime Jugoslovanske narodne stranke. Kljub viharju in neprestanemu nallivu so prihajale še v trdi noči, okrog 3. ure jutraj, iz prestolniških domov in ulic goste vrste zavednih, neustrašnih »borbašev«, kakor se imenujejo v Beogradu in osrednjih krajih naše države, naši člani in pristaši, ter vstopale v parnikovo notranjost. Kljub skrajno slabemu vremenu in zgodnji uri, čeprav premočeni skoraj do kože, so bili vrli borbaši sijajno razpoloženi in veseli. Med pozdravljanje Beograjčanov in Šumadincev so se neprestano vmešavali živahni razgovori in medklici Dalmatincev, Hrvatov in Slovencev, tako da je bil še pravkar mirno dremajoči parnik naenkrat pozorišče bučnega in pravega jugoslovanskega živčava.

Z majhno zamudo, ki je nastala zaradi zakasnelega prihoda pančevskega parnika, s katerim so se pripeljali mnogoštevilni člani naše stranke iz krajev ob spodnjem toku Donave, je krenil »Vojvoda Mišić« proti izlivu Save v Donavo in nato po njej polnih sedem ur navzgor proti Novemu Sadu. Nekajkrat se je naš beli labod iz sredine vetokove struge približal obrežju, se ustavil v večjih pristaniščih in vzel nase nove razširjevalce ideje Jugoslovanske narodne stranke iz teh krajev. Čim višje smo prihajali, tem hladnejše je bilo. Jutro je vstajalo mračno, oblačno in neprijazno. Kmalu pa je dež prenehal, vetrovi so se zapodili čez nepregledno žitno ravan ob obeh bregovih in kaj skoro se je pokazalo skozi odprtine v morju oblakov modro nebo.

Solnce je obsijalo zemljo, ko je

blatnih obpristaniških cestah v asfaltirano sredino mesta in odkorakala med špalirjem novosadskega prebivalstva na prostrani novi žitni trg, kjer je bila postavljena z zelenjem in zastavami okrašena govorniška tribuna.

S CVETJEM IN POLJUBOM...

Niso se še polegale prve manifestacije, tisoči naših članov so vrelj v četverstopih in tudi v gručah iz dohodnih cest in ulic na novi, prostrani Svetojovanski trg, že se je tribuna napolnila z našimi poslanci, domačim odborom, člani glavnega akcijskega odbora, govorniki in novinarji. Sredi govorniškega odra je sprejela s prisrčno pesmijo-dobrodošlico ljube goste ljubka majhna Novosadčanka in izročila predsedniku stranke g. Svetislavu Hodjeri krasen šopek belih nageljnov in živordečih vrtnic. Naš predsednik se je zahvalil za ta iskreni pozdrav s tem, da je deklico dvignil k sebi in jo poljubil, kar je izzvalo pri množici nepopisno navdušenje. Spontanah vzklikov: »Živel predsednik Hodjera!«, »Živel karlj Aleksander!«, »Živela Jugoslavija!«, »Živeli naši poslanci!«, »Živela pravica in svoboda!«, »Dajte nam svobodo zborovanj, posvetovanj in tiska!« itd., itd., nikakor ni hotelo biti konca in je mogel tajnik novosadske krajevene organizacije g. Pifat šele čez nekaj časa otvoriti shod. Njegovim otvoritvenim besedam je sledil pozdravni nagovor predsednika tamkajšnje krajevene organizacije g. Mojića, ki je zborovalcem, katerih ogromni, tesno strnjeni krog okoli tribune je nudil zelo pe-

sprejeli v narodni skupščini. Vse to izvajajo s silo, kar jim pa prav nič ne pomaga. Namesto, da bi se oprijeli pozitivnega dela za narodov blagor, se zabavajo v tujini in nimajo niti najmanjše skrbi, da bi izdelali in izdali prepotrebne zakone, s katerimi naj bi se ublažila današnja gospodarska kriza.

Fašizem v kakršnikoli obliki v naši državi nima in ne more imeti nobenih tal za razvoj in napredek. Isto je s komunizmom, ki je popolnoma nemogoč in izključen. Pri nas imamo v pretežni večini male posestnike, katerim pa moramo z vsemi sredstvi zagotoviti znosno življenje in čim večji napredek v njihovo in v skupno korist države. Zato se mora določiti § 471. srbskega državljanskega zakona, da se kmetu ne sme prav za nobeno stvar prodati osnovnih 5 juter zemljišča, hiša, gospodarsko poslopje, potrebno orodje in živina, kar neobhodno potrebuje za svoje in za vzdrževanje svoje rodbine, razširiti na vso državo. Naša politika v tem pogledu zasleduje cilj, da morajo vsi naši kmečki ljudje dobiti skromne lastne domove, ki jim jih ne sme nihče vzeti, pa najsibo za karkoli: ne za dolgove in ne za davke!

Ko smo ustanavljali našo Jugoslovansko narodno stranko, so naši nasprotniki govorili in še vedno govorijo, da smo le umetno ustvarjena opozicija. To ni res! Čimbolj se jim odmikamo, današnjim oblastnikom, tembolj silijo oni za nami, ker se predobro zavedajo, da smo mnogo, mnogo boljši od njih in da nas ves naš narod prav zaradi naše odkritosti in poštenosti vedno bolj vzljublja. Res je sicer, da smo bili izvoljeni pri zadnjih skupščinskih volitvah na eni, skupni listi. Enako res pa je, da smo se mi takoj, ko so sedanji naši nasprotniki iz vladnih vrst pokazali svoj pravi obraz in svoje dejanske namene, ko so ustanovili svojo umetno zgrajeno stranko JRKD, zbrali z lastnim delovnim programom v splošno narodno korist v svoji opozicijski stranki. Sedaj govorijo, da smo protidržavni. Kdo pa je država? Narod je država! Ali smo mar mi protidržavni, ki smo vselej in dosledno branili in zastopali vse narodne pravice, ali pa so to oni, ki so sistematično tepali svobodo in ubijali narod gospodarsko, finančno in moralno?

Naši nasprotniki prav dobro vedo, da smo mi najboljši patrioti, da smo se vedno brez vsakega pomišljanja in preračunljivosti zvesto borili in krvaveli za svobodo, za državo, za kralja in za narod ter da smo to še vedno vsak trenutek pripravljeni storiti.

Večina našega naroda pa tvori jo poleg kmetov še delavci, mali trgovci in obrtniki. Njihovo eksistenčno vprašanje v osvobodjeni domovini pa enako ni rešeno, kakor še ni rešeno kmečko, oziroma še precej manj. Narod, predvsem pa naš mali človek, danes nadvse upravičeno zahteva znižanje davkov vsaj na razmerje pred 6 leti, ko so bile cene kmečkih pridelkov še znatno višje, ko je bilo življenje našega kmeta vsaj še znosno in so živeli z njim znosno življenje tudi ostali sloji malih ljudi, delavcev, obrtnikov in malih trgovcev. Brez soli, petroleja, vžigalic in drugih monopol. Predmetov narod ne more biti. Zato se morajo cene teh predmetov absolutno in neodložljivo znižati. Vse to in še marsikaj drugega, nujno potrebnega je odvisno le od uvidevnosti, občutja dolžnosti in skrbi za narodno dobrobit ter od dobre volje narodne skupščine, ki bi to mogla in morala narodu dati v 24 urah. Namesto tega pa doživljamo zabavne izlete narodnih poslancev po naši rivieri in po tujini.

Razumljivo je, da takega »delovanja za narod« poslanci Jugoslovanske narodne stranke absolutno ne morejo trpeti in mirno opazovati. Zato izvajamo neizprosno borbo za narodne pravice in njegovo dobrobit. To nam je prineslo časten naziv »borbašev«, dočim se poslanci vladne stranke JRKD imenujejo med narodom »amenaši«, ker vsi brez vsakega pomisleka za narod izrekajo ob vsakem predlogu ali zakonu, brez ozira na neizmerno škodo za splošne narodne interese, svoj stereotipni »amen« oziroma večni »za«. Razumni narod je pač izvrstno pogodil označbo obeh strank. V sedanji narodni skupščini ne uživajo prav oni sloji, ki so najmnogostevilnejši in najpotrebnejši, prav nobene zaščite, ker so vladni poslanci iz vrst JRKD pač v večini s svojimi 286 mandati, dočim premore naša opozicijska Jugoslovanska narodna stranka le 10 poslancev, ki pa so vsi, od prvega do zadnjega, nad vse odločni, pošteti, borbeni in dosledni.

Vladna JRKD skuša s pomočjo svojih poslancev ublaževati krizo tam, kjer je sploh ni oziroma je to nepotrebno. Najbednejši in najpotrebnejši pa naj brez pomoči in sočutja narodnega predstavništva propadajo v svojo in v škodo vse države. Vzemimo za primer le zakonito zaščito, famozni § 5 naših denarnih zavodov, ki ne izplačujejo nobenih vlog in svojih obveznosti, dočim nasprotno pobirajo in z vsemi sredstvi izterjujejo od svojih upnikov, predvsem malih ljudi, visoke obresti in dolgove ter tako silijo svoje vlagatelje, da prodajajo v pomanjkanju in pod silo razmer svoje vložne knjižice za 30 do 40 odstotkov dejanske vrednosti.

Poleg vseh zahtev, ki jih vsebuje temeljni delovni program naše res ljudske stranke, zahtevamo predvsem tudi izmenjo generacij. V politični areni naj nastopijo novi, neomadeževani ljudje, ki naj ob zagotovitvi in varstvu političnih narodnih svoboščin delajo res le dobro za narod, kralja in domovino, za katere smo vselej pripravljeni dati svoje življenje. Kdor tega noče storiti, nima in ne sme več imeti mesta med nami, med narodom.

Zato naprej v borbenosti in disciplini do končne zmage!

Govor predsednika g. Hodjere je bil neprestano prekinjan z glasnim priznavanjem in navdušenimi vzkliki. Za njim je spregovoril narodni poslanec iz petrinjskega okraja na Hrvaškem

G. JOSIP STAIČ,

ki je s svojim govorom prav tako razvnel poslušalce. Med drugim je dejal:

»Borbaši in prijatelji!

Ne bom vam podrobno razlagal našega programa in zahtev, ker bodo to storili večinoma moji tovariši. Tudi z našim delom v narodni skupščini se ne bom hvalil, čeprav ni ravno majhno in bi pohvalo zaslužilo. Pač pa moram ugotoviti razne očitke, ki jih moramo poslušati iz ust naših političnih nasprotnikov v narodni skupščini, v prvi vrsti pa to-le: »Kaj boste vi, okrog katerih se zbira le sama revščina, dočim stoje bogati sloji v vašem pokretu popolnoma ob strani!« Res je to in se tega prav nič ne sramujemo, temveč smo šele ponosni na to. Menim, da prav mi, poslanci Jugoslovanske narodne stranke, med vsem narodnim predstavništvom najboljše razumemo pojem patriotizma, ki zahteva od vsakogar, kdor pride v odgovarjajoč položaj, da tudi resnično dela le dobro v korist države in naroda. In prav tega dela nam nihče ne more odrekati.

Najmočnejše vprašanje v naši državi je agrarno. Koliko je dosejanja vlad. večina storila v narodni skupščini in drugod za njegovo uspešno, pravilno rešitev, je vsakomur znano. Tudi posledice tega nedela se kažejo vsak dan v strahotnejši podobi na narodu samem. Med vas prihajajo ti vladni narodni predstavniki in vam v sladkih besedah skušajo umetno vcepiti vtis, češ da so res nekaj storili za vas in da bi se vam moglo še mnogo slabše goditi, če bi ne bilo njih in njihove »pomoči«. Tolažijo vas s puhlimi frazami in nikdar izpolnjenimi obljubami, nihče pa vam pa ne pokaže pravega izhoda in varne poti iz sedanjega splošnega gospodarskega kaosa in neznosne, vse ubijajoče krize.

Tudi mi smo prišli med vas, kakor smo to vedno radi in brez vsake spekulativnosti delali. Prišli pa smo s trdnim, čistim namenom, da vam pokažemo edino pravo, temeljito proučeno pot k izboljšanju. Z vašim sodelovanjem hočemo že končno napraviti v naši državi in državnem gospodarstvu temeljit, trajen red. Mi nikogar ne napeljujemo k uporabi, kakor se nam to skuša podtikati, temveč le branim in tolažimo narod v njegovem silnem trpljenju in ga varujemo pred obupom in vsemi eventualnimi posledicami.

Mnogo se je govorilo o osvobojenju, toda to še ni popolno. Osvobodili smo se res zunanjih državnih sovražnikov, nismo se pa še notranjih lopovov, ki so mnogokrat še hujši, ker delajo skrivaj in zahrbtno, navadno pod najbolj nedolžnim, dobrohotnim in patriotičnim obrazom. Dokler bomo trpeli v svoji sredi neštete brezvestne korupcioniste, ki nam pijejo kri in vse zdrave narodne gospodarske sile, ne smemo misliti na izboljšanje. Te korumpirane zjedalce je treba iztrebiti in jih »dvigniti« na večala. Da pa lahko zločinsko delo teh laži-nacionalnih elementov in izkoriščevalcev javno obsodimo in pribijemo, zahtevamo brezpogojno svobodo kritike in tiska. Nemudoma naj se tudi izdela najstrožji zakon proti korupciji, ki naj določa med drugim, da se dotičnik, ki bi zagrešil koruptno dejanje v vrednosti do 5000 Din, kaznuje z ječo 5 let, če pa je to minister, senator ali nar. poslanec, pa z 10-letno ječo. Če bi znašala na korupten način pridobljena vsota nad 10.000 Din, naj se v vsakem primeru določi smrtna kazen z oboješenjem. Le s takimi radikalnimi ukrepi bomo mogli ozdraviti naše javno življenje in ustvariti narodu res lepšo, zdravjšo bodočnost.

Zahvala in priznanje zbranega ljudstva poslancu g. Staiču se je prelilo v bučno ploskanje in navdušeno pozdravljanje, ko je podelil predsednik zborovanja besedo za srbskim in hrvaškim govornikom predstavniku Slovencev, predsedniku akcijskega odbora stranke iz Ljubljane

G. DR. IVU POTOKARJU,

čigar iskrene besede so bile:

»Bratje!

Prinašam bratske pozdrave izpod sneženih planin, od Drave in Mure, kjer se prav tako v navdušenju razvija prapor Jugoslovanske narodne stranke za enakost, zakonitost in svobodo vseh Jugoslovancev.

Politične metode vladajoče Nacionalne stranke so v Sloveniji dovedle končno do tega, da je izgubil narod, kakor nikoli poprej, vero v pravičnost in poštenje, ker se postopa sistematično po načelih take politične morale, da usposablja članska izkaznica Nacionalne stranke celo največjega ničvrednega za državljana prvega reda z vsemi privilegiji, dočim se postav-

lja večina poštene slovenske javnosti v vrsto državljanov drugega reda, kjer velja namesto privilegija gola brezzakonitost in se celo iskrenim narodnim idealistom podtikata protidržavnost in punktatišvo samo radi tega, ker se, sledeči glasu svoje vesti, sramujejo pokriti grehe obstoječe nasilne Nacionalne stranke. S tem se jugoslovanski nacionalizem ne ustvarja, s tem se on upropašča.

Slovenci ljubijo vsi brez izjeme to našo lepo, mogočno jugoslovansko državo, vedoč dobro, da brez nje ni tudi njih, odklanjajo pa z malimi izjemami kar najodločnejše politične metode, ki jih uvaja pod krinko jugoslovanskega nacionalizma vladajoča protinarodna Nacionalna stranka.

Vera v pravico in poštenje v narodu ne sme izginiti, temveč se mora vzbuditi. Vstajenje se napoveduje, in ker verujemo v Vstajenje, stopamo z navdušenjem in polnim zaupanjem pod zastavo Jugoslovanske narodne stranke, na kateri blesti njeno osnovno geslo: »V svobodi iz naroda za narod!«.

Živela Narodna stranka! Živel narod! Živela Jugoslavija!

Kot četrti govornik je nastopil član glavnega odbora in predsednik akcijskega odbora za primorsko banovino v Splitu

G. DR. OSKAR TARTAGLIA,

ki je sporočil zborovalcem iz Vojvodine iskrene pozdrave pristašev Jugoslovanske narodne stranke s sinjega Jadrana in iz vse primorske banovine, kjer je poglajala ideja naše stranke svoje globoke korenine med najširšimi plastmi naroda in se izraža to dejstvo v neprestanem ustanavljanju in širjenju novih strankinih in okrajnih organizacij. Sporočil je željo, da tudi Vojvodina postavi enako trden temelj Narodni stranki na Severu države, kakor ga je postavilo naše ljudstvo v kršni Dalmaciji na jugu.

Nov val navdušenja po besedah odličnega dalmatinskega narodnega borca je preplaval širni zborovalni prostor, ko se je pojavil na govorniškem odru predsednik Jugoslovanskega narodnega poslanskega kluba.

G. DR. MILAN METIKOŠ,

ki ga ves narod širom države prav dobro pozna kot brezkompromisnega, energičnega in najpoštenjšega borca za svobodo, pravičnost, enakopravnost in ostale narodne pravice.

V svojem izvajanju je naglasil, da se nismo sestali radi kake brezplodne, le zunanje parade, temveč zato, da si odkrijemo kot pravi bratje svoje srce in si v medsebojnem zaupanju potožimo svoje križe in težave. Med zborovalci so navzoči v pretežni večini poljedelci in delavci, kar daje pravo sliko resničnega sestavnega stanja naroda, ni pa seveda blizu veleposestnikov in drugih mogočnejšev, ki žive večinoma v tujini in lahkomišelnostjo upravljajo premoženje, zgrajeno z žulji desetisočev naših jugoslovanskih kmečkih sinov. Zato najodločnejše zahtevamo, da se dodeli zemlja onim, ki jo ljubijo in res sami obdelujejo. Da bo ta naša zahteva venčana z uspehom, se mora pač vse delovno ljudstvo organizirati v svoji zaščitnici, v Jugoslovanski narodni stranki, ki bo tako postala dovolj močna in vplivna, da bo mogla uspešno izvesti svoj veliki program v korist naroda in države.

Skoraj najpogostejše je v našem javnem življenju vprašanje: »Kdo pa je kriv tega stanja, zakaj nam je težko?«

Pri postavljanju svojega strankinega programa smo že v suhih

argumentih, izoblikovanih v naših zahtevah, navedli glavne vzroke tega neznosnega stanja. Med glavnimi vzroki je katastrofalni padec cen kmečkih pridelkov, dočim mora ljudstvo plačevati vse svoje potrebe v trgovinah vsak dan po višjih cenah. Karteli še vedno izmoghavajo narod in kljub splošni zahtevi še vedno nimamo zakona proti korupciji, kar pa je razumljivo, ker se korupcionisti skrivajo prav za vladno JRKD, ki bi morala predložiti skupščini omenjeni prepotrebni zakon. Rešiti je tudi treba vprašanje razdolžitve kmetov, obrtnikov in malih trgovcev in sicer na skupen način, ker imajo vsi ti dolgovi skupno vzročno in interesno obeležje. Sedanji način razdolžitve kmetov ne ustreza temu namenu, ker škoduje ostalim stanovom malega človeka. Ne odgovarja pa tudi zato, ker razdolžitev ni zamišljena v pravilnem razmerju s cenami kmečkih pridelkov v času zadolžitve.

Boriti se moramo tudi proti tuji industriji, to pa radi njene izkoriščevalske prakse na škodo državnega in narodnega imetja in blagostanja. Nimamo ničesar proti tej tuji industriji, ker nam je bila marsikje potrebna, če bi se ona zadovoljevala le z običajnim zakonitim državljskim dobičkom. Kaj se pa v resnici dogaja, je javnosti znano. Poleg tega pa je ta tuja industrija privlekla v svoje tukajšnje obrate desetisoče tujih uslužbencev, dočim sposobni domačini propadajo v bedi in brezposelnosti. Zaščititi moramo tudi naše domače obrtnike pred brezsrčno, vse ubijajočo tujo industrijsko konkurenco, kakor to nazorno vidimo n. pr. pri »Bati« in naših čevljarjih. Narod si bo moral pomagati sam in z lastno močjo po zakoniti poti rešiti svoje zdravo eksistenčno vprašanje.

Sledil je kratek govor narodnega poslanca

G. DR. DRAGUTINA PERKA,

ki je sporočil iskrene pozdrave našega ljudstva iz Hrvaškega Zagorja in vzpodbujal navzoče, naj delajo po vzgledu velikega češkoslovaškega državnika, predsednika republike Češkoslovaške T. G. Masaryka vedno le za narod in državo, to pa le pošteno in častno.

Po njegovih lepih, vzpodbujevalnih besedah je nastopil viharo pozdravljen narodni poslanec

G. MILOŠ DRAGOVIĆ,

katerega temperamentna, neprestano z izrazi narodnega soglasja in pritrdjevanja spremljana izvajanja so izzvenela v glavnem v naslednjem:

»Vaša množestvena udeležba na tem zboru dokazuje, da so vas združile težave in skupno trpljenje v pozitivnem delu in borbi za izboljšanje celotnega položaja. Če hočemo v tem pogledu ozdraviti moramo predvsem pričeti čistiti in celiti glavne rane, skozi katere nam odteka naša srčna kri. Spremeniti je povsem treba sedanji davčni sistem, končati se mora sedanja praksa, ko se ne izbirajo sredstva za prisilno izterjavanje davkov, uvesti se mora progresivna obdavčba prisilno izterjavanje davkov se mora brezpogojno ukiniti in končati se mora absolutno vladanje sedanjih strankarskih močtev iz tabora JRKD, ki so prišli do oblasti le po zaslugi izjemnih razmer in ki si sedaj laste monopol na nacionalizem. V državi morajo biti vsi državljani enaki.

Nikakor ne morem razumeti, s kakšno pravico so se ti člani narodnega predstavništva v imenu naroda klanjali spominu na »otoku smrti« Vidu pokopanih borcev, ko pa niso še doslej v vseh 15 letih

Naši shodi v Sloveniji

V nedeljo, dne 10. junija 1934

bo priredila

Jugoslovanska narodna stranka

oziroma njen poslanski klub v Sloveniji naslednja javna zborovanja, na katerih bodo poročali o sedanjem gospodarskem in političnem položaju ter o strankinih organizacijskih zadevah razni naši poslanci, člani akcijskega odbora iz Ljubljane in razni domači govorniki.

Shodi bodo:

V Žireh ob 7. uri zjutraj pred župno cerkvijo, v primeru dežja v gostilni g. Gostiše.

V Gorenji vasi ob 11. uri dopoldne na dvorišču pred Hrovatom.

V Stranjah ob pol 4. uri popoldne pred Cerkvem domom.

Na teh treh shodih bo poročal predsednik stranke, nar. poslanec g. **Svetislav Hodjera** in drugi.

V Rajhenburgu ob 8. uri zjutraj na prostem pod lipo pri gostilni Klanjšek.

V Krškem ob pol 11. uri dop. na sejmišču pred hotelom Gregorič.

Na obeh shodih bosta poročala narod. poslanca gg. **Josip Stazič** in **dr. Nikola Kešeljevič** ter drugi.

V Markovcih pri Ptuj ob 7. uri zjutraj pred cerkvijo, v primeru dežja v gostilni Rožmarin.

V Dornavi pri Ptuj ob 10. uri dopoldne pred cerkvijo ali v primeru dežja v gostilni Slana.

V Gorišnici ob pol 3. uri popoldne pred gostilno Horvat oziroma ob slabem vremenu v njej.

Na vseh treh shodih bosta poročala narodna poslanca gg. **dr. Stjepan Bačić** in **Miloš Dragović** ter drugi.

V Prekmurju:

V Šalovcih ob 7. uri zjutraj pred gostilno Števanec.

V Gornjih Petrovcih ob 9. uri dopoldne pred gostilno Smodiš.

V Gornji Lendavi ob 11. uri dopoldne pred gostilno Maršik.

V Nuskovi ob pol 2. uri popoldne pred gostilno Mekiš.

V Cankovi ob 4. uri popoldne pred gostilno Vogler.

V primeru slabega vremena bodo shodi v omenjenih gostilnah.

Na vseh petih shodih bosta poročala narodna poslanca gg. **Dr. Milan Metikoš** in **Dragutin Perko** ter drugi.

osvojen Jugoslavije niti najmanj poskrbeli za tovariše teh junakov, za mnogoštevilne vojne invalide in za stradalne rodine vseh onih, ki so položili svoje življenje na oltar domovine in katerih kosti trohne v tuji zemlji na Vidu, v Albaniji, nad Solunom in drugod. Šolanje na vseh zavodih se mora omogočiti predvsem najrevnejšim stanovom, zato naj se ukinejo neznosne šolnine. Narodna banka danes ne izpolnjuje onih ciljev, za katere je bila ustanovljena. Tudi tu, kakor tudi pri vseh ostalih državnih in privilegiranih gospodarskih ustanovah je potrebna temeljita remediura.

Upam, da vas bo končno skrb za vaše rodine in vaše potomstvo vendarle pripeljala na pravo pot, v okrilje Jugoslovanske narodne stranke. Čas je že, da se vam odpro oči. Zavedati se morate, da narod daje oblast in da jo narod tudi jemlje! Vedno pa bodite resni in stvarni, trezno premislite vse, kar delate in dičite se z najvzornjšo disciplino, kakor so je zmožni le borci in člani Jugoslovanske narodne stranke!

Navdušenje množice med govorom poslanca g. Dragovića ni poznalo meja in ko je sklenil govor, so zborovalci soglasno zahtevali, naj jim še govori. Zaradi kratkega časa in mnogoštevilnosti ostalih govornikov g. poslanec ni mogel ustreči tej splošni želji, čeprav bi bil rad še marsikaj povedal in razložil.

Za njim so govorili še o raznih aktualnih zadevah, političnih razmerah v posameznih krajih in o protizakonitem načinu političnega boja s strani JRKD še g. **Milutin Božić** iz Loznice, ki je nastopil v narodni noši in je zlasti žigosal razne poneverbe v državnih ustanovah in prepisovanje nagrajenega ali prisleparjenega denarja na navidezne lastnike in lastnice (predvsem ne žene dote), dalje je izrekel iskren, nad vse pristržen in globoke vere v našo moč in lepšo bodočnost prežet govor v imenu omladine Jugoslovanske narodne stranke akademik g. **Aleksander Stevanović** iz Beograda, za njim je podrobno razčlenil razmere na podlagi dejstev dokazal, da narod nikdar ne more dajati iz sebe toliko, kolikor nakradejo leto za leto v naši državi na račun državnega in narodnega imetja razni korupcionisti, sleparji, tuji spekulanti in privilegirani dolgo-prstneži. Račun vseh neštetihi afer, ki so javnosti že ali pa šele bodo znane, mora v vsakem primeru plačevati ubogi narod. Prav lep pozdrav je naslovil na zbrano množico vojvodinski rojak, direktor osrednjega našega glasila, član glavnega odbora stranke in publicist g. **Vojin Puljević**, ki je pozval vse navzoče k podrobnejši organizacijski delu, za njim pa je nanizal domačin, 65-letni osiveli narodnjak g. **Milan Petrović** iz Novega Sada pred očmi poslušalcev več živih primerov iz nezakonitega poslovanja v mnogih vojvodinskih, bačkih, banatskih in sremskih podeželskih občinah, kjer premajajo kmetje potrdila o plačanih davkih kar na odtržkih navadnega zavojnega papirja in morajo včasih plačevati svoje javne dajatve kar po večkrat. Tudi njegova izvajanja je ljudstvo nagradilo z bučnim ploskanjem.

Kot zaključni govornik se je pojavil na govorniškem odru izredno simpatični narodni prvoboritelj, beograjski univerzitetni profesor in narodni poslanec naše stranke

G. DR. ŽIVAN LUKIĆ.

V svojem govoru, prepletenem vseprek z duhovitimi domisljicami in nazornimi ilustracijami iz praktičnega vsakdanjega življenja, je najprej razložil pravilno pojmovanje državnega in narodnega edinstva, nato pa začel problem, kako popraviti splošno gospodarsko stanje in kulturno dvigniti najširši narod. Priporočil je raznim oblastnikom in površnim hvalunom, naj si ogledajo resnično sliko o bedi in životarjenju jugoslovanskega naroda v kmečkih preprostih domovih in v delavskih stanovanjih na mračnih terazijah, s katerimi se tako radi bahajo pred tuji. V narodno skupščino morajo priti res pravi ljudje, ki bodo z vzorno organizirano državno pomočjo uspešno reševali narod pred obubožanjem in popolno propastjo. Nanizal je vsa važna vprašanja, ki se morajo rešiti čimprej, ki jih pa poznamo že iz podrobne obrazložitve delovnega programa naše stranke.

Posebno poglavje je govornik, čigar besede in krasen način iznašanja so naravnost očarale neutrudno poslušajočo množico, posvetil žigosanju delovanja vladne JRKD-stranke, ki je zapisala svoj edini in resnični program z bičem trpljenja, brezpravnosti in neenakosti vseh državljanov na sama pleča Jugoslovanskega delovnega ljudstva. Edino sredstvo, da se te nevdružne razmere končajo in prične naše ljudstvo že vendar živeti človeka vredno in količkar znošno življenje, je, da se vsi stanovi brez razlike čimprej politično opredele na stran Jugoslovanske narodne stranke, kje je

Naš pravi domači izdelek!

edino še zavetje vseh borcev za svobodo, enakost in pravičnost.

Ko je predsednik g. Mojić še prečital pozdravna pisma in brzojavke prijateljev iz raznih krajev države, je zaključil res krasno uspeli shod, ki je pokazal, da je vsa Vojvodina v taboru Jugoslovanske narodne stranke in da je JRKD v žitnici naše države med ljudstvom za vekomaj odzvonilo. S prihodom naših vrlih »borbašev« in propagatorjev ter voditeljev Jugoslovanske narodne stranke v Novi Sad je dobil narod novo veliko upanje v izboljšanje položaja: prinesli smo s svojim prihodom zemlji obilo prepotrebne dežja, pa tudi zvesta srca naših nepokvarjenih kmetov z vojvodinske ravni smo napojili z novim pogumom, z novim zaupanjem in z novo tolažbo iz čistega vira resnice.

Iz našega pokreta

S seje glavnega odbora

Pretekli ponedeljek po krasno uspelem novosadskem shodu se je ves dan vršila v prostorih naše stranke v Beogradu, Čika Ljubina ulica 18-I., seja glavnega odbora Jugoslovanske narodne stranke. Na seji, ki so se je udeležili stranke iz vse države, so se razpravljala razna organizacijska in splošno aktualna vprašanja. Vodstvo stranke je izdalo po seji sledeči k o m u n i k e:

»Seja glavnega odbora Jugoslovanske narodne stranke.

Glavni odbor Jugoslovanske narodne stranke je imel svojo sejo dne 28. maja t. l. v prostorih tajništva stranke. Po podanem poročilu o stanju organizacij stranke v vsej državi, kakor tudi o današnji politični in gospodarski situaciji s strani predsednika g. Svetislava Hodjera se je razvila diskusija, katere so se udeleževali dr. Milan Metikoš (Glin), dr. Ivo Potokar (Kamnik, dravska banovina), dr. Oskar Tartaglia (Split), Milan Pilinović (Bihać), dr. Božidar Dužanin (Sremska Mitrovica), Antonije N. Bačić (Niš), Vlado Stanković (Niš), Uroš Vlahović (Peć), Andrija Pifat (Novi Sad), Dragutin Perko (Varaždin), Svetislav Radojčić (Rakari-Mionica), Josip Stazič (Petrinja), Miloš Dragović (Lebane), Sava Mojić (Novi Sad), Vladimir Krstić (Smederevska Palanka), Petar Miletić (Gaj-Banat), Milutin Božić (Šor-Loznica), Čeda Martić (Svilajnac), Vasa Rakić (Ranoštar-Srem), Andra Popović (Beograd), Ljubivoje Jovičević (Užička Požega), Miodrag Paunović (Beograd), Delimir Petrović (Jagodina), dr. Laza Stevanović (Beograd), Živojin Krstić (Beograd), Strahinja Mešterović (Kotor), Dragomir Arambašić (Beo-

grad), Vojin Puljević (Beograd) in Teša Bogosavljević (Beograd).

Na seji, ki je trajala do- in popoldne, je bilo sprejetih več važnih sklepov glede nadaljnega dela strankinih organizacij; pravtako tudi potrebni sklepi za volitve narodnih poslancev in eventualne volitve banovinskih svetovalcev ter za volitve v mestnih občinah.

Sprejet je bil tudi načrt za shode in zborovanja Jugoslovanske narodne stranke v teku letošnjega leta.

Izvoljen je bil izvršni odbor, ki je prejel vsa potrebna pooblastila v smislu statuta.

Sklenjeno je bilo, da se skliče kongres Jugoslovanske narodne stranke.

Razpravljali so se statuti omladinske organizacije Jugoslovanske narodne stranke.

Sprejet je bil sklep, da se z namenom, da se uvede varčevanje in podpira domača delavnost, priporoča vsem pristašem Jugoslovanske narodne stranke, da propagirajo narodno nošo in da prihajajo člani na vse strankine manifestacije v narodnih nošah.

Sprejeti so bili razni sklepi glede organizacijskih vprašanj in okrepitve strankinega tiska.

V Beogradu, dne 28. maja 1934. Iz tajništva Jugoslovanske narodne stranke.

IZ OSREDNJEGA VODSTVA STRANKE.

V izvršni odbor Jugoslovanske narodne stranke so bili dne 28. maja t. l. izvoljeni: g. Svetislav Hodjera kot predsednik, gg. dr. Lukić, dr. Potokar in Bačić kot podpredsedniki in gg. Josip Stazič in Miloš Dragović kot tajnika. V strankini eksekutivi za vso državo je tudi še 9 drugih članov glavnega odbora.

VSEM ČLANOM IN PRISTAŠEM!

Z ozirom na izredne razmere nam je omogočeno prirediti v Sloveniji v nedeljo 10. junija zaenkrat samo zgoraj navedene javne shode, katerih naj se vsi člani in somišljeniki polnoštevilno udeležijo. Pripeljite s seboj vse svoje znanke, ki se zanimajo za našo stranko in njen pokret. Vsa podrobna navodila dobe naši zaupniki v teh krajih pisмено čimprej.

V ostalih krajih, kjer naj bi se shodi še vršili, bodo shodi drugo nedeljo, dne 17. junija, kar naj blagovolijo vsi prizadeti blagohotno upoštevati. Vse podrobnosti sporočimo pravočasno pisмено. Pripravljajte se že sedaj na shode in agitirajte za svojo stranko!

ŽIRI.

Ljudstvo se je pri nas spamevalo pod težo sedanjih obupnih razmer, ko kličemo na vse strani na pomoč, kakor izgubljeni popotnik sredi puščave. Že ponovno smo se pa morali prepričati, da nas gospodje od JRKD ne slišijo in nas menda tudi nočejo slišati, ker jim ugajajo mnogo bolj razne druge, prijetnejše stvari, kakor pa narodova prošnja na pomoč. Odpeljali so se raje v tujino, kakor da bi morali poslušati narod, boječ se da bi jih narodove tožbe utegnile motiti v njihovem počitniškem uživanju. Iz Turčije bi jih naše prošnje res ne mogle priklicati, saj jih še iz Ljubljane ne morejo. Naše ljudstvo sedaj to prav dobro spoznava in tudi »narodnih predstavnikov« niti ne mara več videti, ker zre v njih le narodne izkoriščevalce in zapeljivce. Prepričani in v silnih skrbih gledamo v bodočnost, ker ni nobenih znamenj o kakem delu in zaslužku. Kaj naj vendar storimo?

Strada delavec, strada obrtnik, strada kmet. Ne premoremo ničesar več, edino še svoje osivele brade, ki nam sivijo in rasejo zastoni. Mnogokrat razmišljamo, kako bi bilo, če bi mogli postaviti v naš položaj vsaj za osem dni one gospode od JRKD, ki vedre in oblače v naši državi. Prepričani smo, da bi ti gospodje že takoj deveti dan na vrat na nos pričeli izdelovati potrebne ukrepe za pomoč bednemu prebivalstvu in mu res tudi dejansko pomagali. Odpadli bi razni dragi zabavni izleti in konference za bogato obloženo mizo. Gospodje od JRKD! Ne verjamemo vam nič več, ker se znate preveč dobro hliniti in prati; nič več vam ne pomaga, ker je vaša, nekdanja tako trdna trdnjava v obmejnih žirih do tal porušena, na njenem mestu pa vstaja mogočna zgradba Jugoslovanske narodne stranke. Žirovci smo poštene ljudje in smo vašim zapeljivim obljubam sveto verovali do konca. Udano smo vam šli na limanice, toda sedaj smo vas zapustili enako, kakor ste zapustili vi nas. Žalostni so časi pri nas, toda ne žalujemo za vami, temveč le obžalujemo svojo neprevidnost, da smo vam tako udano nasedali. Pogreb JRKD smo v žirih že opravili, bil pa ni preveč časten in slaven. Vstajenja JRKD pri nas ne bo nikdar več doživela. Pristašev si je ohranila JRKD v našem kraju komaj za skromno kvartarsko tarokigro, ki naj jo le doigrava za zeleno mizo do prihodnjih volitev, ko bomo zaigrali mi in ko bomo sijajno zmagali. Naše mesto je le v Jugoslovanski narodni stranki, kateri bomo pomagali uresničiti njen program in tako tudi sebi ustvariti lepšo, blagoslovljenejšo bodočnost. — Č. Ž.

olajšalo idejno in državljansko uedinjenje mesta in vasi. Vsa taka stremjenja se bodo obilno podpirala. Gospodarski iniciativnosti se morajo odpreti nova delovna polja in zagotoviti se mora razvoj splošne kulture, nacionalne sile se morajo ohraniti, povečati naj se pa narodno bogastvo. Narodne kreditne ustanove se morajo organizirati tako, da služijo indirektno vsem panogam narodnega gospodarstva, znižajo naj se pa njihovi upravni izdatki. Pri obstoječih trgovsko-industrijskih zbornicah naj se ustanove še oblastne, obrtne, poljedelske in delavske zbornice. Obstoječa socialna zakonodaja naj se razširi na vse kulturne potrebe delavstva, podpirajo naj se pa tudi industrijska podjetja. Z uspešno izvedbo take gospodarske akcije se mora izvršiti temeljita reforma vseh volilnih institucij, od parlamenta do občin. Povečati se mora njihova ekspeditivnost. Ta

program bo skušala nova vlada čimprej in dosledno izvesti.

Jugoslovanski zunanji minister dr. Jevtić ima v zadnjih dneh v Ženevi polne roke dela, ker so trenutno v ospredju zelo važni mednarodni politični dogodki. Imel je doslej že celo vrsto pomembnih sestankov, med njimi zlasti dolg političen, zelo intimen razgovor s francoskim zunanjim ministrom Barthoujem. Oficielni obisk bo dr. Jevtić napravil v Parizu dne 11. t. m. Barthou pa bo oficielno posetil Beograd dne 24. t. m. Barthou bo ob tej priložnosti obiskal tudi romunsko prestolnico.

V Romuniji zaenkrat še ne bo rekonstrukcije vlade, ker je vojni minister general Ujca, ki je na lastno pest podpiral romunske fašiste, na zahtevo ministrskega predsednika Tartarcsa in na kraljev migljaj odstopil. Čez 14 dni bo sklican parlament k izrednemu zasedanju.

tretji vlomilec pa je skočil iz vozečega vlaka in pobegnil. Vsi trije so Bosanci. Vlomilci tudi izrabljajo odsotnost kmetov pri poljskem delu in vamljajo v slabo zaklenjene domove. Z dežele se neprestano slišijo pritožbe nad vlomilsko nadlogo. V Ptuj je vlomil neki mladenič v stanovanje krojaškega mojstra Adama Novaka in mu pokradel zlatnine, denarja in drugih vrednosti za približno 10.000 Din. Izginil je brez sledu.

— Ponarejeni kovanci po 10 Din so se pojavili v znatnejši množini zopet v Mariboru in okolici, petdesetdinarski kovanci pa v bližini Celja.

— Važno opozorilo vsem obiskovalcem ljubljanskega velesejma! Glede voznih olajšav veljajo letos drugačni predpisi, zato navajamo ponovno naslednja navodila. Generalna direkcija državnih železnic v Beogradu je izdala letos posebne železniške izkaznice, ki se dobe pri železniških blagajnah vseh postaj. Vsak posetnik velesejma mora kupiti pri blagajni postaje od katere se odpelje, tako železniško izkaznico, ki velja 5 Din in ki mu jo železniški postajni blagajnik žigosa. Pri prodajalcih velesejskih legitimacij (»Putnik«, »denarni zavodi«, občinski uradi itd.) kupi še permanentno velesejsko legitimacijo, ki služi za večkratni poljubni obisk velesejma. Če se pa take velesejske legitimacije v svojem kraju ne dobi, jo lahko kupi tudi pri prihodu v Ljubljano pri blagajnah velesejma. Velesejska legitimacija stane 20 Din, od katerega se plača 2 Din prodajalcu, 18 Din pa ob prihodu v Ljubljano pri velesejski blagajni. Uprava velesejma prodaja svojim obiskovalcem, ki dopotujejo z železniško izkaznico za 5 Din, iz bližnjih krajev, izjemno tudi vstopnice po 8 Din, tako da se obisk velesejma znižano železniško vozno prav vsakomur izplača. Za onega iz bližnjih krajev, torej železniška izkaznica za 5 Din in vstopnina za 8 Din, kar znaša 13 Din, za posetnika iz oddaljenejših krajev pa železniška izkaznica za 5 Din in permanentna legitimacija 20 Din, skupaj 25 Din. Ob prihodu v Ljubljano posetnik voznega listka ne sme oddati; pri velesejski blagajni pa mora dati žigosati železniško izkaznico, ki upravičuje za brezplačen povratek.

Razgled po domovini

— Svečana otvoritev XIV. ljubljanskega velesejma se je izvršila na zelo slavnosten način v navzočnosti mnogostevilnih domačih in tujih gostov v sredo 30. maja. Nj. Vel. kralja je zastopal ljubljanski divizionar general g. Cukavac, velesejem pa je otvoril v imenu vlade minister za socialno politiko in narodno zdravje g. dr. Novak. Velesejem je zabeležil že takoj v prvih dneh zelo izdaten obisk, zlasti pa na Telo-

vo. — Bolgarski književniki, člani sofijskega Pen-kluba, ki so prispele pred nekaj dnevi tudi v Slovenijo, so doživeli pri nas zelo prisrčen sprejem. V ljubljanski Filharmonični dvorani so priredili zelo dobro obiskan recitacijski večer.

— Zasedanje narodne skupščine se bo pričelo v sredo 6. junija popoldne. Baje bo skupščina med prvimi predlogi razpravljala o predlogu zakona o mestnih občinah.

— Žrtvi fašizma v spomin. Ljubljansko emigrantsko društvo »Tabor« je priredilo v sredo zvečer v ljubljanski realni spominski sestanek v počastitev spomina vseh žrtev fašističnega nasilja v preteklem letu, zlasti pa zadnjega mučenika pok. Marjana Čotarja. Predavatelj prof. dr. Lovro Čer-

melj je med drugim tudi pojasnil, da so fašistične oblasti Čotarja izvabile z zlagano brzokajko o očetovi boleznij v Trst, kjer so ga na kvesturi tako zverinsko mučili, da se je nesrečni mladenič vrgel skozi okno tretjega nadstropja na cesto.

— Velike slavnosti so bile ob pravoslavnih Binkoštih v Skoplju in njegovi okolici, kjer je bila v navzočnosti Nj. Vel. kralja in in vlade ter vojske blagoslovljena krasna spominska stavba »Hram slave«, postavljena kot skupna grobnica 3.200 junakov, ki so padli v tamkajšnji okolici za naše osvobodjenje in uedinjenje. V vasi Kučkovu pa je bila istočasno posvečena z enakim namenom lična spominska kapelica, postavljena v Skopski Črni gori.

— Za zagrebškega pomožnega škofa nadškofu dr. Bauerju je bil od papeža imenovan komaj 36 letni tajnik zagrebškega nadškofskega stola dr. Alojzij Stepinac.

— Vlomilci so pridno na delu. V ponedeljek zvečer je bilo vlomljeno v stanovanje zasebne uradnice Alojzije Plečkove v Ljubljani in so vlomilci odnesli bogat plen v vrednosti nad 14.000 Din. Dva vlomilca so orožniki izsledili na dolenskem vlaku med vožnjo pred semiškim predorom,

Dogodki po svetu

Novo bolgarsko vlado sestavljajo, kakor je znano, osebnosti iz takimenovanega kroga »Zveno«, ki ima v glavnem naslednji program: Predvsem zahteva »Zveno«, da se ustvari edinstvo zlasti glede nacionalnih nalog Bolgarske, ki bi se dale uresničiti z ustanovitvijo splošne nacionalne fronte. Za bolgarske manjšine je potrebna aktivna in močna diplomatska zaščita. V zunanje-političnem resoru je potrebno novo osebje, ki bo izvajalo zunanjo politiko z upošte-

vanjem družabnih funkcij sodobne diplomacije. Državna suverenost se mora razširiti na vse bolgarsko ozemlje. Glede sosedov se želi lojalno delo za zblizanje s sosednjimi narodi na podlagi vzajemnega spoštovanja narodnih pravic in državnih suverenosti, s čimer bi se stabiliziral mir in se zagotovila neodvisnost vseh balkanskih držav. Zahteva se izboljšanje kmečkega gospodarstva in dela. Za to je treba doseči novo kulturno gledanje pri kmetih in meščanih, ki naj bi

Radivoj Peterlin-Petruška:

14

K mätuški Rusiji

Hitim kolikor morem. Zdaj sem kmalu na vrhu, kjer zavije cesta doli na Cetinjsko polje, vsaj tako se mi zdi. Grom prihaja vedno bližje in veter hoče strgati z mene zadnji košček obleke. Padejo prve kaplje, težke in debele in bela cesta potemni od njih.

Za ovinkom opazim pastirja, kako hiti s svojimi ovčami po jarku proti skalovju. Uberem jo za njim in kmalu sem v prirodnem zavetišču pod velikansko skalo. Semkaj ne pride nikoli ne dež in ne solnce. Po odpadkih na tleh vidim, da rabijo to jamo za nekaj ovčji hlev.

Ploha je kmalu pri kraju, nevihta je krenila proti morju in popoldansko solnce obseva narojeno in osveženo okolico in ti skoraj vidiš; kako vleče s svojimi žarki travo in drugo zelenje kar iz zemlje.

Po prihodu v Cetinje poiščem na ministrstvu prijatelja Šavliča. Vesel me je, pove mi pa tudi, da vojvode Steva ni v Cetinju, temveč da je pri starših v Nikšiću in da ne ve prav, kdaj pride v mesto.

»Grem pa kar k njemu!«

Začuden me pogleda, malo pomolči, nato pa svetuje:

»So sicer bližnjice tjakaj, vendar bo najbolje, da greste kar po glavni cesti čez Reko in Danilov grad, vsaj zašli ne boste in po poti vas lahko dohitijo vedno kak voz, pa prisedete.«

Da bi čakal jutra in prenočeval na Cetinju, se ne izplača. Noči so zdaj kratke in svetle, po glavni cesti

pa hodiš lahko v največji temi, pa se ti ni treba bati, da zaideš.

Kupim za dva novčiča kruha, pa jo mahnem po bližnji kvišku na rob kotline, kjer je razgledni stolp in se razprostira pred teboj plodородna reška dolina. Tu pridem na cesto, ki je ne zapustim do Nikšića.

Mrači se. S hribov vleče hladen veter, vendar se drevje ne gane, le listi trepetlike drhte v polnu. Ptiči molče, le vrana zakraka na bližnji smreki, udari s perutnicami in preleti globlje v šumo. Iz doline prihaja žuborenje dežnice v sicer suhem hudourniku.

— Tpru-n! — zaslišim glas od zgoraj s ceste na prehodu, kmalu nato pa zadržava voz po klancu navzdol. Ropot prihaja vedno bližje in izza ovinka se pokaže v mraku dvovprežni parizar, na njem kakih dvajset sodčkov piva, nad vsem tem pa orjaška postava voznika.

»Dober večer!«

— Bog daj! — odvrne voznik in ustavi konja. — Kam pa kam na noč? —

»Grem v Nikšić po opravkih.«

— Potem pa kar k meni sedi, bo nama obema krajša pot. —

Vzpnem se na voz in sedem na sodček piva. Beseda da besedo in kmalu izveva drug od drugega vse, kar je naju zanimalo. Tudi voznik je begun. Slovak je, doma tam nekje od Turčanskega svetega Martina. Služil je v Hercegovini in na nekaj čuden način zgrešil pot in zašel v Črno goro. Štiri leta je že pri enem in istem gospodarju, prevaža pivo in se mu godi tako dobro, da na Ogrsko niti ne misli več. Pa saj tudi nima tam kaj iskati, ker mu je mati že umrla, očeta pa še sploh poznal ni.

Enakomerno topotanje konjskih kopit, drdranje voza in njegovi tresljaji so me zazibali v rahlo spanje. Ne vem, koliko časa je trajalo, a naenkrat se zbudim. Voz stoji, nekdo pa tolče s kladivom ali s čem po pivskem sodu. Odprem in v temi opazim voznika, kako se trudi izbiti iz sodčka čep, kar se mu nazadnje tudi posreči. Nato nagne oprezno sod in natoči v nastavljeno vedro nekaj piva. Potem čep zopet zabije.

— Ali si kaj žejen? — me vpraša, ko vidi, da sem se prebudil.

»Malo suha usta imam pa res.«

— Na, pa pij! — mi potisne v roke vedro in prigo-varja:

— Pa le krepko potegni!

Peljeva se dalje. Nad albanskimi hribi se začne daniti. Ptiči se oglašajo drug za drugim.

Malo pred Podgorico se poslovim od Slovaka. On zavije na desno proti mestu, jaz pa na sever proti Spužu in ob reki Zeti dalje proti Danilovemu gradu. Tam kosim, malo posedim, pa se odpravim spet naprej.

Solnce se je vzpelo že visoko na nebo in zdaj me pripeka v hrbet, kakor bi sedel pri zakurjeni železni peči. Dolina je rodovitna in polna zelenja. Tam v daljavi pred menoj se bele v solčnih žarkih stene znamenitega samostana Ostroga. Obiskal bi ga in se odpočil v senci njegovih hramov, toda predolgo pot imam še pred seboj. A trda so črnogorska kraška tla in hoja v nerodnih vojaških škornjih ni preveč prijetna.

Od Nikšića mi ni ostalo drugega v spominu kot velik dolg kamenit most čez reko Zeto, ki ga je dal z rusko pomočjo zidati knez Nikola.

Dalje prihoduje.